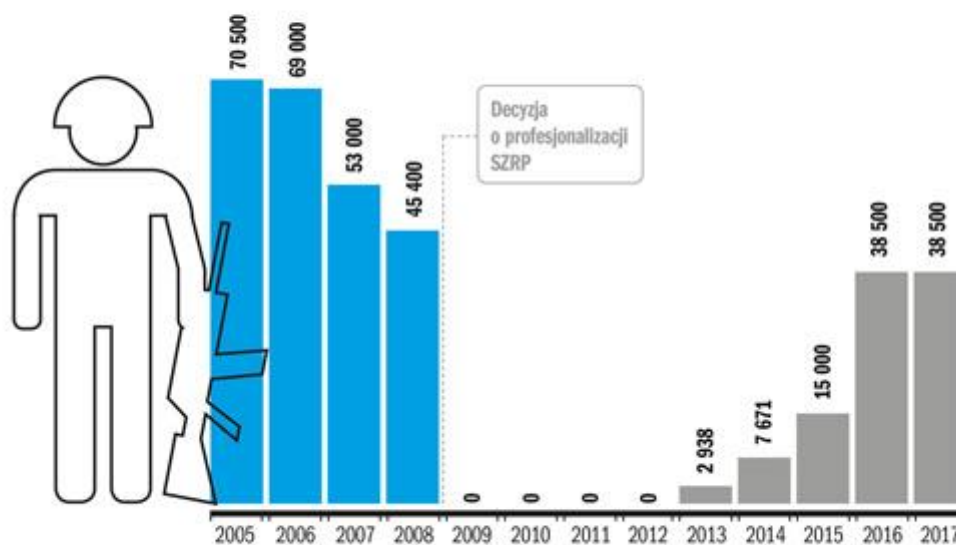
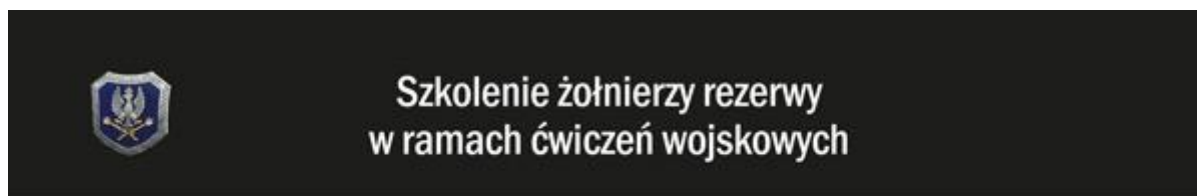

VADEMECUM REZERWISTY

W związku z rosnącym zainteresowaniem tematyką szkoleń rezerwy i realizacji świadczeń rzeczowych publikujemy odpowiedzi na najczęściej pojawiające się pytania z obu obszarów.

SZKOLENIE REZERW OSOBOWYCH

1) Na kim spoczywa obowiązek obrony kraju?

Obrona Ojczyzny jest sprawą i obowiązkiem wszystkich obywateli Rzeczypospolitej Polskiej, o czym stanowi art. 85. Konstytucji RP oraz ustawa z 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej. Najwyższy akt prawny przewiduje zarządzenie powszechnej mobilizacji, w której powołuje się uzupełnienie jednostek wojskowych żołnierzami rezerwy posiadającymi nadane przydziały mobilizacyjne.

2) Czy nie wystarczy tylko armia zawodowa?

Siły Zbrojne RP na poziomie 100 tys. żołnierzy zawodowych i 20 tys. żołnierzy Narodowych Sił Rezerwowych nie są całym potencjałem kraju na wypadek kryzysu i wojny. Potencjałem są również przeszkolone rezerwy osobowe.

3) Kto jest inicjatorem obowiązkowych szkoleń?

Szkolenie rezerwistów jest integralną częścią szkolenia Sił Zbrojnych RP i musi być realizowane cyklicznie. Umożliwia to utrzymanie wyszkolenia rezerwistów na właściwym

poziomie. Proces ten został wznowiony w Siłach Zbrojnych RP na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie wprowadzenia obowiązkowych ćwiczeń wojskowych.

4) Jakie przepisy regulują szkolenie rezerwistów?

Ustawa o powszechnym obowiązku obrony RP oraz akty wykonawcze do tej ustawy, a w szczególności rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej w sprawie ćwiczeń wojskowych.

5) Dlaczego do tej pory nie szkoliliśmy rezerw osobowych?

Zaprzestanie prowadzenia ćwiczeń wojskowych wprowadzono głównie w celu zapewnienia płynnej reorganizacji sił zbrojnych polegającej na zmianach strukturalnych w jednostkach wojskowych w ramach profesjonalizacji, a powrót do obowiązkowych ćwiczeń wojskowych przewidziano dopiero po osiągnięciu właściwego przygotowania struktur zawodowych do organizacji atrakcyjnych w formie i treści ćwiczeń.

6) Kiedy zawiesiliśmy zasadniczą służbę wojskową?

Zasadnicza służba wojskowa oraz przeszkolenie wojskowe absolwentów szkół wyższych zostały zawieszane w 2008 r. Ostatni pobór do wojska odbył się w połowie 2008 r., a ostatecznie wcielenie w ramach tego poboru w grudniu 2008 r. Zwolnienie z zasadniczej służby wojskowej ostatnich poborowych odbyło się w sierpniu 2009 r.

7) Jak długo nie szkoliliśmy rezerw osobowych?

Szkolenie nie było realizowane w latach 2009-2012. Powróciliśmy do niego w 2013 r. i planujemy kontynuację w kolejnych latach. Jednak należy pamiętać, że szkolenie rezerw osobowych to również szkolenie żołnierzy NSR, które było realizowane w minionych latach.

8) Ilu rezerwistów szkoliliśmy przed czteroletnią przerwą, a ilu planujemy przeszkolić w kolejnych latach?

2006 r. – ok. 69 tys., 2007 r. – ok. 53 tys., 2008 r. – ok. 45 tys., 2009-2012 – nie realizowano szkolenia, 2013 r. – ok. 3 tys., 2014 r. – ok. 7 tys. W 2015 r. założyliśmy przeszkolenie ok. 15 tys. rezerwistów, a w 2016 r. ok. 38 tys. W kolejnych latach planujemy sukcesywny wzrost poziomów szkolenia rezerwistów.

9) Dlaczego teraz MON wraca do pomysłu?

Powrót do obowiązkowej formy ćwiczeń żołnierzy rezerwy to planowe działanie mające na celu utrzymanie zdolności obronnych państwa. Wynika z konieczności utrzymania na właściwym poziomie wyszkolenia obywateli planowanych do realizacji zadań, w ramach reakcji na ewentualne zagrożenia (militarne i niemilitarne) kraju. Odbywanie obowiązkowych ćwiczeń wojskowych umożliwi przeszkalanie żołnierzy rezerwy na nowym sprzęcie wdrażanym do Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej w ramach profesjonalizacji oraz utrzymywanie przez żołnierzy rezerwy na właściwym poziomie nabytych już umiejętności i kwalifikacji.

10) Jaka jest procedura powołania?

Wojskowy komendant uzupełnień w celu powołania żołnierza rezerwy na ćwiczenia wojskowe wydaje decyzję administracyjną w tej sprawie. Jest nią karta powołania. W karcie tej podaje się termin i miejsce stawienia się żołnierza rezerwy na ćwiczenia wojskowe.

11) Kto powołuje na ćwiczenia rezerwy?

Wojskowi komendanci uzupełnień, właściwi terytorialnie dla powoływanych żołnierzy.

12) Kto będzie powoływany na obowiązkowe ćwiczenia?

Żołnierze rezerwy, którzy posiadają nadane przydziały mobilizacyjne do jednostek wojskowych, lub którym planuje się nadać taki przydział, w wieku określonym ustawą o powszechnym obowiązku obrony, tj. szeregowi do 50 lat, a podoficerowie lub oficerowie do 60 lat.

13) Czy będą powoływani kawalerowie, jedyni żywicieli lub ojcowie rodzin wielodzietnych np. 3 do 5 dzieci. Kto wtedy pomoże zająć się dziećmi, czy wezwania na ćwiczenia będą przychodziły z nienacka, czy też będzie czas na przygotowanie się do nich np. planując w tym czasie wolne?

Przeprowadzenie ćwiczeń wojskowych jest przedsięwzięciem planowym. Termin przeprowadzania ćwiczeń jest ustalany z odpowiednim wyprzedzeniem, w celu przygotowania logistycznego jednostki wojskowej oraz zgromadzenia niezbędnych środków materiałowych przewidzianych do umundurowania, wyposażenia i przeszkolenia powoływanych żołnierzy rezerwy. Na obowiązkowe ćwiczenia żołnierzy rezerwy będą powoływani żołnierze rezerwy, którzy posiadają nadane przydziały mobilizacyjne do jednostek wojskowych lub którym planuje się nadać taki przydział. Karty powołania na ćwiczenia mają moc decyzji administracyjnej i w związku z tym nie mogą być doręczane na krócej niż 14 dni przed terminem stawiennictwa.

14) Ile miesięcy trwa szkolenie?

Nie miesiące, a dni. Ćwiczenia mogą trwać od 2 do 30 dni w przypadku ćwiczeń krótkotrwałych lub do 90 dni w przypadku ćwiczeń długotrwałych. Reguluje to ustawa o powszechnym obowiązku obrony RP w art. 101.

15) Czy dorośli, którzy nie byli w wojsku, a mają kategorię A, będą wzywani na takie bądź inne szkolenia?

Na ćwiczenia wojskowe będą powoływane wyłącznie żołnierze rezerwy, a więc obywatele, którzy w przeszłości pełnili czynną służbę wojskową (byli w wojsku). Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie wprowadzenia obowiązkowych ćwiczeń wojskowych nie nakłada tego obowiązku na osoby przeniesione do rezerwy nie będące żołnierzami rezerwy.

16) Czy szkolenie dotyczy również studentów, którzy nie odbyli służby wojskowej?

Na ćwiczenia wojskowe będą powoływane wyłącznie żołnierze rezerwy, a więc obywatele, którzy byli w wojsku.

17) Gdzie będą realizowane szkolenia i w jakich porach roku.

Szkolenia będą realizowane w oparciu o bazę szkoleniową jednostek wojskowych, do których zostaną powołani żołnierze rezerwy, a także ośrodków szkolenia. Żołnierze w czasie ćwiczeń będą zakwaterowani w obiektach koszarowych jednostek wojskowych. Ćwiczenia będą planowane w ciągu całego roku kalendarzowego, z wyjątkiem miesiąca lipca i sierpnia. Siły Zbrojne RP, wychodząc naprzeciw oczekiwaniom społecznym, będą starały się dostosować okresy szkoleń do możliwości konkretnych grup pracowniczych.

18) Czy rezerwiści będą spali w namiotach, czy w koszarach?

Nie wyklucza się zakwaterowania żołnierzy w namiotach, gdyż to wynika z charakteru szkolenia, jakie zorganizowała dla rezerwistów jednostka wojskowa np. szkolenie poligonowe. Jednakże w zdecydowanej większości rezerwiści w czasie odbywania ćwiczeń wojskowych zakwaterowani są w jednostkach wojskowych (w koszarach).

19) Kto za to zapłaci?

Środki finansowe na zabezpieczenie realizacji ćwiczeń wojskowych są planowane w budżecie resortu obrony narodowej na każdy rok kalendarzowy. Dodatkowo pracodawca może (na własny koszt) wypłacić pracownikowi wynagrodzenie za czas zwolnienia od pracy. Natomiast żołnierzowi rezerwy, który odbył ćwiczenia wojskowe, z wyjątkiem ćwiczeń trwających do dwudziestu czterech godzin odbywanych w czasie lub dniu wolnym od pracy, przysługuje świadczenie pieniężne rekompensujące utracone wynagrodzenie ze stosunku pracy lub stosunku służbowego albo dochód z prowadzonej działalności gospodarczej, które mógłby uzyskać w okresie odbywania ćwiczeń wojskowych.

20) Ile będzie wynosić wynagrodzenie rezerwisty?

Kwestia dziennej stawki uposażenia zasadniczego przysługująca żołnierzowi rezerwy z tytułu odbywania ćwiczeń wojskowych sprecyzowana została w załączniku do Rozporządzenia Ministra Obrony Narodowej z 6.02.2013 r. w sprawie stawek uposażenia zasadniczego żołnierzy niezawodowych. (Dz. U. z 2013, poz. 214) np. szeregowy-70 zł, plutonowy-80 zł, podporucznik-110 zł za dzień ćwiczeń, co w przypadku ćwiczeń 30-dniowych daje odpowiednio kwoty – 2100, 2400 i 3300 zł. Ponadto wszystkim przysługiwać będzie zwrot kosztów dojazdu do jednostki wojskowej oraz powrotu do miejsca zamieszkania.

21) Czy pracodawca może odmówić zwolnienia pracownika na ćwiczenie?

Na podstawie zapisów ustawy o powszechnym obowiązku obrony, na wniosek pracownika, którego powołano do odbycia ćwiczeń wojskowych, pracodawca jest obowiązany udzielić mu zwolnienia od pracy bez zachowania prawa do wynagrodzenia.

22) Czy rezerwista jest zobowiązany do stawienia się na szkoleniu, jeśli pracuje?

Są to ćwiczenia obowiązkowe. Polskie prawo stanowi, że pracodawca ma obowiązek zwolnić pracownika.

23) Czy można nie stawić się na ćwiczenia i jakie grożą za to konsekwencje?

Powołanie na ćwiczenia wojskowe następuje ze względu na potrzeby Sił Zbrojnych RP w celu spełnienia obowiązku. Rezerwista, który nie stawił się na ćwiczenia wojskowe musi liczyć się z ewentualnymi konsekwencjami prawnymi wynikającymi z art. 144 § 1 Kodeksu Karnego (Kto, będąc powołanym do pełnienia czynnej służby wojskowej, nie zgłasza się do odbywania tej służby w określonym terminie i miejscu podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.)

24) Czy szkoleni dostaną ubiór wojskowy?

Szkoleni zostaną umundurowani i wyposażeni zgodnie z należnościami określonymi normami dla danych rodzajów sił zbrojnych. Przysługiwać im będzie także bezpłatne wyżywienie przez cały okres trwania ćwiczeń.

25) Jak i z czego będą szkoleni?

Żołnierze rezerwy będą szkoleni według programów szkolenia, które obejmują wyszkolenie ogólnowojskowe i specjalistyczne na danym stanowisku służbowym, w szczególności będą zapoznawani z obsługą nowoczesnego sprzętu wojskowego.

26) Przez ile lat będą utrzymywane obowiązkowe szkolenia i ile osób planuje się przeszkolić?

Wprowadzenie ćwiczeń wojskowych wynika z potrzeb sił zbrojnych, które mogą występować w sposób okresowy i stały, na co wpływa w głównej mierze modernizacja techniczna i konieczność przeszkalania rezerwistów z zakresu obsługi eksploatacji nowoczesnego sprzętu.

27) Czy planuje się przywrócenie powszechnego poboru do wojska?

Nie planuje się przywrócenia powszechnego powoływania do zasadniczej służby wojskowej.

ŚWIADCZENIA RZECZOWE

1) Jaka jest podstawa prawna realizacji świadczeń rzeczowych i osobistych?

Obowiązki obronne obywateli zostały sformułowane w konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej w art. 84 (Każdy jest obowiązany do ponoszenia ciężarów i świadczeń publicznych, w tym podatków, określonych w ustawie) i art. 85 (Obowiązkiem obywatela polskiego jest obrona Ojczyzny).

Najszerzej problematykę świadczeń reguluje:

- ustawa z dnia 21 listopada 1967 roku o powszechnym obowiązku obrony RP (Dz. U. z 2012 r. poz. 461 z późn. zm.);

- rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 11 sierpnia 2004 r. w sprawie świadczeń osobistych i rzeczowych na rzecz obrony w razie ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny (Dz. U. z 2004r. Nr 203 poz. 2081 z późn. zm.);

- rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 5 października 2004 r. w sprawie świadczeń osobistych na rzecz obrony w czasie pokoju (Dz. U. z 2004 r. Nr 229 poz. 2307 z późn. zm.);

- rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 3 sierpnia 2004 r. w sprawie świadczeń rzeczowych na rzecz obrony w czasie pokoju (Dz. U. z 2004 r. Nr 181 poz. 1872 z późn. zm.);

- rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 14 czerwca 2004 r. w sprawie ewidencji wojskowej świadczeń na rzecz obrony (Dz. U. z 2004 r. Nr 148 poz. 1556 z późn. zm.).

2) Co określają ustawy?

Akty prawne unormowały zakres świadczeń realizowanych przez gospodarkę narodową na rzecz obronności, w tym w szczególności na potrzeby Sił Zbrojnych RP. Określają one poziom świadczeń osobistych i rzeczowych na rzecz obrony w razie ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny, świadczeń rzeczowych na rzecz obrony w czasie pokoju oraz świadczeń osobistych na rzecz obrony w czasie pokoju.

3) Co to jest świadczenie rzeczowe?

Świadczeniem rzeczowym określamy obowiązek nałożony na urzędy i instytucje państwowe oraz przedsiębiorców i inne jednostki organizacyjne, a także na osoby fizyczne, polegający na przeznaczaniu (zaplanowaniu) do przekazania po ogłoszeniu mobilizacji i w czasie wojny – posiadanych nieruchomości i rzeczy ruchomych do używania na cele przygotowania obrony Państwa.

4) Kto określa poziom limitów świadczeń rzeczowych i na jaki okres?

To prezes Rady Ministrów w rozporządzeniu na dany rok określa limit świadczeń rzeczowych realizowanych na rzecz obrony państwa. W br. poziom świadczeń reguluje rozporządzenie Rady Ministrów z 20 września 2013 r. w sprawie określenia limitu świadczeń rzeczowych wykonywanych w 2014 r. na rzecz obrony państwa.

5) Jakie są limity na 2014 r.?

Limity zostały określone na poziomie nie większym niż:

- 400 nieruchomości (budynków lub ich części) – na potrzeby organów administracji rządowej i organów samorządu terytorialnego wykonujących zadania związane z prowadzeniem kwalifikacji wojskowej;

- 90 pojazdów samochodowych oraz 30 przyczep i 30 maszyn wraz z niezbędnym wyposażeniem – na potrzeby jednostek organizacyjnych Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej wykonujących zadania związane ze zwalczaniem klęsk żywiołowych i likwidacją ich skutków oraz przeprowadzaniem ćwiczeń wojskowych.

6) Jakie będą limity na 2015 r.?

Procedowane na kolejny rok kalendarzowy rozporządzenie ujmuje limity na takim samym poziomie jak w 2014 r.

7) Jakimi nieruchomościami jest zainteresowane wojsko?

Wojsko jest zainteresowane przede wszystkim powierzchniami magazynowymi, parkingami przy węzłach drogowych i kolejowych oraz budynkami na potrzeby mobilizacyjnego rozwinięcia jednostek wojskowych.

8) Jakimi ruchomościami jest zainteresowane wojsko?

Na obecną chwilę interesują nas głównie wszelkiego rodzaju pojazdy ciężarowe (szczególnie poszukiwane są pojazdy ciężarowe o zwiększonej mobilności – ciężarowo-terenowe), zestawy niskopodwoziowe, autobusy, cysterny oraz maszyny głównie do prac ziemnych, np. koparki, spychacze. Rzadziej zdarza się nakładać obowiązek świadczeń rzeczowych na samochody osobowe, osobowo-terenowe i motocykle.

9) Czy pojazdy mogą zostać przejęte tylko na wypadek wojny czy również np. na ćwiczenia poligonowe?

Ustawa o powszechnym obowiązku obrony RP daje nam możliwość wezwania do realizacji świadczenia zarówno w czasie pokoju, jak i wojny.

W czasie pokoju możemy wezwać pojazd:

- dla sprawdzenia gotowości mobilizacyjnej – czas wykonywania świadczeń wynosi do 48 godzin, najwyżej trzy razy w roku;
- w związku z ćwiczeniami wojskowymi lub ćwiczeniami w jednostkach przewidzianych do militaryzacji – do 7 dni, tylko raz w roku;
- w celu zwalczania klęsk żywiołowych i likwidacji ich skutków – do czasu ustania przyczyny.

W czasie wojny nie ma żadnych ograniczeń.

10) Kto określa ile pojazdów w ramach obowiązującego limitu będzie miało nałożone świadczenia rzeczowe?

Wynika to z potrzeb szkoleniowych jednostek wojskowych oraz z planów kontroli przygotowań obronnych (gotowości mobilizacyjnej), a także z przewidywanych szacunkowych potrzeb Sił Zbrojnych w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowych na obszarze kraju w danym roku kalendarzowym.

11) Z czego wynika ile pojazdów potrzebuje jednostka wojskowa?

Wynika to z wymogu uzupełnienia jednostek organizacyjnych Sił Zbrojnych do wojennych struktur etatowych oraz jest podyktowane koniecznością doraźnego zabezpieczenia realizacji zadań mobilizacyjnych.

12) W jakiej formie obywatel otrzymuje decyzję?

Przedmiotową decyzję organy administracji samorządowej doręczają posiadaczowi i wnioskodawcy (WKU) na piśmie wraz z uzasadnieniem.

13) Czy można odmówić przekazania ruchomości lub nieruchomości?

Nie można. Zgodnie z art. art. 85 konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej obowiązkiem obywatela polskiego jest obrona Ojczyzny.

14) Czy istnieje możliwość odwołania się od decyzji?

Od decyzji przysługuje posiadaczowi oraz wnioskodawcy odwołanie do wojewody w terminie 14 dni od dnia jej doręczenia, jednakże wniesienie odwołania nie wstrzymuje wykonania decyzji.

15) Czy utrata zarobku spowodowana pozbawieniem pojazdu może być powodem odwołania się od decyzji?

Od każdej decyzji wydanej przy zastosowaniu kodeksu postępowania administracyjnego można wnieść odwołanie do organu wyższego szczebla - w tym przypadku - wojewody. Odwołania nie trzeba specjalnie uzasadniać, wystarczy że adresat decyzji będzie niezadowolony z rozstrzygnięcia decyzji i napisze to w odwołaniu - zaskarży w ten sposób decyzję.

16) Na jakiej podstawie będę wiedział kiedy mam dostarczyć pojazd?

O konieczności realizacji świadczenia rzeczowego obywatel zostanie poinformowany w formie wezwania. Od wezwania nie przysługuje odwołanie. Posiada ono rygor natychmiastowej wykonalności w terminie w nim określonym.

17) Na jakiej podstawie wojsko sprawdza stan przedmiotu, na który nałożono świadczenie rzeczowe?

Podstawę stanowi pkt 2 art. 212 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej, który stanowi że organy administracji rządowej, organy samorządu terytorialnego oraz przedsiębiorcy są obowiązani, na żądanie wojskowych komendantów uzupełnień do udzielania informacji o stanie nieruchomości i rzeczy ruchomych mogących być przedmiotem świadczeń rzeczowych.

18) Czy mogę zbyć ruchomość lub nieruchomość na którą nałożono świadczenie rzeczowe?

Tak. Nie ma ograniczeń co do rozporządzania elementami, na które nałożono obowiązek realizacji świadczeń rzeczowych. Jednakże, obywatel, na którego nałożono prawomocną decyzją obowiązek świadczenia rzeczowego, jest zobowiązany do poinformowania burmistrza, wójta lub prezydenta o rozporządzeniu tą nieruchomością lub rzeczą ruchomą.

19) Czy obywatelowi, którzy przekazał w użytkowanie przedmiot świadczeń rzeczowych przysługuje zwrot kosztów?

Niezbędnym jest rozróżnienie pojęcia posiadacza (właściciela) środka transportowego i kierowcy (operatora), który został tylko zobowiązany do doprowadzenia danego środka transportowego do właściwej jednostki wojskowej.

Posiadaczom przysługujące zwrot kosztów związanych z użytkowaniem przedmiotów świadczeń rzeczowych w postaci:

- ryczałtu pieniężnego za każdą rozpoczętą dobę wykorzystania przedmiotu według obowiązujących stawek;
- wartości materiałów zużytych przy dostosowywaniu środków transportowych i maszyn do potrzeb eksploatacji w wojsku;
- wydatków za dostarczenie (przyholowanie) maszyn lub urządzeń niesamobieżnych od posiadacza oraz ich zwrot;
- zwrot równowartości paliwa zużytego przez środki transportowe (maszyny), jeżeli świadczeniobiorca nie ma możliwości zapewnienia zwrotu sprzętu z taką ilością paliwa, z jaką zostały dostarczone do miejsca przekazania.

20) Jaki dokument określa wielkość stawek?

Stanowi o nich rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 3 sierpnia 2004 r. w sprawie świadczeń rzeczowych na rzecz obrony w czasie pokoju (Dz. U. Nr 181 poz. 1872, z późn. zm.).

21) Czy wysokość stawek jest stała?

Wysokość stawek podlega corocznej waloryzacji w oparciu o wskaźnik wzrostu cen i usług konsumpcyjnych za poprzedni rok kalendarzowy publikowany przez GUS.

22) Co jeśli pojazd zostanie uszkodzony lub zniszczony?

Posiadaczowi przysługuje odszkodowanie w razie uszkodzenia lub zniszczenia pojazdu. Prawo do odszkodowania powstaje z dniem zwrotu przedmiotu świadczenia lub otrzymania zawiadomienia o tym, że nie zostaną one zwrócone.

23) A co z kierowcą, który nie jest właścicielem, a dostarcza pojazd do jednostki? Czy też może liczyć na wynagrodzenie za dodatkową pracę?

Jeżeli chodzi o kierowców zobowiązanych do doprowadzenia środków transportowych do wskazanych jednostek wojskowych, przysługują im następujące świadczenia finansowe:

- zwrot kosztów przejazdu;
- zwrot kosztów wykorzystywania własnego środka transportowego;
- opłatę za wykonywaną pracę, stosownie do postanowień ustawy (art. 204 ust. 1,2 i 3);
- wyżywienie lub równoważnik pieniężny za wyżywienie, jeżeli jednostka organizacyjna, na rzecz której świadczenie było wykonywane nie zapewniła osobie bezpłatnego wyżywienia – w przypadku, gdy czas wykonywania świadczenia przekracza 8 godz. dziennie.

24) Kto wypłaca świadczenia odszkodowawcze właścicielom pojazdów i należności finansowe kierowcom?

Koszty związane z wykorzystaniem osób oraz użytkowaniem przedmiotów świadczeń rzeczowych wypłacać będzie wojskowy oddział gospodarczy, na zabezpieczeniu którego pozostaje wzywająca jednostka wojskowa.